

NELJATEISTKÜMNES PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2023

Mt 5:43–48 (1Sm 24:9–12.17–21; 1Jh 3:11–18)

43 Te olete kuulnud, et on öeldud: Armasta oma ligimest ja vihka oma vaenlast!

44 Aga mina ütlen teile: Armastage oma vaenlasi ja palvetage nende eest, kes teid taga kiusavad,

45 et te saaksite oma taevase Isa lasteks – Tema laseb ju oma päikest tõusta kurjade ja heade üle ning vihma sadada õigete ja ülekohtuste peale!

46 Sest kui te armastate neid, kes teid armastavad, mis palka te saate? Eks tõlneridki tee sedasama?

47 Ja kui te üksnes vendi tervitate, mida erilist te siis teete? Eks paganadki tee sedasama?

48 Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!

Te olete kuulnud, et on üteldud: «Sa pead armastama oma ligimest ja vihkama oma vaenlast!» Mina aga ütlen teile: armastage oma vaenlasi ja tehke palveid oma tagakiusajate pärast, et võiksite olla oma Isa pojad – selle, kes on taevastes –, kuna Tema laseb oma päikesel tõusta kurjade ja heade üle ning vihma sadada õigete ja ülekohtuse peale. Sest kui te armastaksite neid, kes teid armastavad, mis tasu te ootate – eks ka tõlnerid tee sedasama? Ja kui te embusega tervitaksite üksnes oma vendi, mida erilist te teete – eks ka paganad tee sedasama? Olge siis täiuslikud, nagu teie taevane Isa on täiuslik!

Sissejuhatus

Esimese evangeeliumi autoriks on kiriku pärimuse järgi Alfeuse poeg Matteus, kelle Jeesus kutsus apostlite hulka Kapernaumas, kus ta pidas tõlneriametit (Mt 9:9). Pärast Jeesuse taevasseinemist tegutses Matteus esialgu Palestiinas; tema hilisema elu kohta meil kindlad teated puuduvad. Kiriku traditsioon märgib paikadena, kuhu ta oma kuulutustööga jõudis, Etioopiat, Pärsiat ja Partiat, kus ta olla ka märtrina surnud.

Vana pärimuse järgi kirjutanud Matteus oma evangeeliumi esmalt aramea keeles, hiljem olla see tõlgitud kreeka keelde. Evangeeliumi tekkeajaks peab varasem pärimus aega enne Jeruusalemma piiramist ja hävitamist aastal 70, uuemad autorid nihutavad evangeeliumi tekkeaja enamasti sellest hilisemaks (väites ühtlasi, et evangeeliumi autor on teadmata).

Üheks Matteuse evangeeliumi silmatorkavaks jooneks on Vana Testamendi prohvetikuulutuste täitumise rõhutamine. Sellest võib järeldada, et Matteusele oli oluline oma kaasmaalaste – ja usukaaslaste – veenmine selles, et Jeesus on tõesti töötatud ja oodatud Messias. Teisalt on Matteuse evangeeliumis selgelt tajutav universaalsuse-taotlus, mis kinnitab, et ligipääs Kristuses ilmunud armule on avatud kõigile rahvastele.

Viimasest tunnistab ka Jeesuse sugupuu kohe evangeeliumi alguses. Kuigi see algab sõnadega «Jeesuse Kristuse, Aabrahami poja, Taaveti poja sugupuu» (Mt 1:1), ei ole selle eesmärgiks mitte ainult kinnitada Jeesuse juriidilist põlvnemist Taaveti kuninglikust soost, vaid rõhutada, et Jeesus on «Aabrahami poeg», s.t toosama töötatud Seeme, kelle nimel «õnnistavad endid kõik maailma rahvad» (1Ms 22:28; vrd Gl 3:8).

Selle universaalsuse-taotlusega sobituvad suurepäraselt ka Matteuse evangeeliumi lõpusõnad: «Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal. Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.» (Mt 28:18–20)

Laias laastus jaguneb Matteuse evangeelium kolmeks¹:

Mt 1:1–4:16	sissejuhatus ja ettevalmistus;
Mt 4:17–16:20	Jeesuse tegevus Galileas;
Mt 16:17–28:20	Jeesuse teekond Jeruusalemma, kannatused, surm, ülestõusmine ja taevasseminemine.

Matteuse jutustamislaad ei jäta muljet, nagu üritaks ta uskmatut või kõhklevat lugejat veenda, vaid pigem on tegemist selgitava ja õpetusliku tekstiga, mis on mõeldud juba olemasolevale kristlikule kogudusele, kes on juba ära tundnud või just ära tundmas oma kutsumust missiooniks kõigi rahvaste juures. Nii on, nagu öeldud, Matteuse evangeelium ühelt poolt üsna «juutlik» tekst oma rohkete Vana Testamendi tsitaatidega, teisalt aga – ka nendesamade tsitaatide valikut arvestades – avatud ka paganaille.

Suurepäraselt näitavad neid mõlemat poolt Jeesuse avaliku tegevuse alguse kohal seisvad prohvet Jesaja sõnad: «Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galilea, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!» (Mt 4:15j; vrd Js 8:23–9:1), millele evangelist lisab: «Sellest ajast peale hakkas Jeesus kuulutama: «Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!»» (Mt 4:17)

Keelelisi märkuseid

Armasta – ἀγαπήσεις – sõna ἀγαπάω tähendab «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellegi järele] janunema/õhkama». ² Originaalis kasutatud tuleviku kindel kõneviis omab siin juriidilise keelekasutuse käskivat iseloomu. ³

¹ Üks huvitav võimalus Matteuse evangeeliumi algusosa ülesehituse vaatlemisel on selle võrdlemine viie Moosese raamatuga: Mt 1 – alguslood (1Ms); Mt 2 – pagendus Egiptuses ja naasmine (2Ms); Mt 3 – Seadus (3Ms; vrd Mt 3:15); Mt 4 – kõrbes (4Ms); Mt 5–7 – Uus Seadus (5Ms).

² Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea אהב – «armastama», «[kellegi järele] õhkama».

³ 1739. aasta Piiblis: «Sinna pead omma liggimest armastama».

Ligimest – τὸν πλησίον – sõna πλησίον – «ligimene», «lähedane» – tuleneb sõnast πέλας – «ligidal», «lähedal».⁴

Vihka – μισήσεις – sõna μισέω tähendab «vihkama», «põlgama», «jälestama», «ükskõikne/hoolimatu olema». Ka siin on tegemist tuleviku kindla kõneviisiga käskiva kõneviisi tähenduses.

Vaenlast – τὸν ἐχθρόν – sõna ἐχθρός – «vaenlane» – tuleneb verbist ἐχθω – «vihkama», «vaenama», ka «põlgama».⁵

Palvetage – προσεύχεσθε – sõna προσεύχομαι – «palvetama» – koosneb eessõnast πρὸς – «[kellegi/milleg] poole» – ja verbist εὔχομαι – «paluma», «soovima» – ning selle kaastähenduseks on kellelegi palves suunatud olemine või palves kellegi poole hüüdmine.

Kes...taga kiusavad – τῶν διωκόντων – sõna διώκω tähendab siin «taga ajama», «jälitama», «ahistama», «taga kiusama».⁶

Lasteks – υἱοὶ – sõnasõnalt: «poegadeks».

Kurjade – πονηρούς – sõna πονηρός tähendab «kuri», «halb», «rikutud», «täis häda/vaeva/viletsust».

Armastate – ἀγαπήσητε – sõnasõnalt: «armastaksite» või «oleksite armastanud».

Palka – μισθὸν – sõna μισθός tähendab töötasu, [välja teenitud] palka, seda ka karistuse mõttes.

Tõlneridki – οἱ τελώναι – sõna τελώνης – «tõlner», «tolliametnik», «maksukoguja» – tuleneb sõnast τέλος – «lõpp», «lõppeesmärk», ka «otstarve», «see, mis tuleb teha/saavutada».

Tee – ποιῶσιν – sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».⁷

⁴ Vastava heebrea sõna etümoloogia on teistsugune: sõna גַּל – «ligimene», «kaaslane», «sõber», «lähedane» – tuleneb verbist גַּלַּג – «karjatama», «hoolitsema», «toitma», ka «juhatama», «valitsema».

⁵ 1739. aasta Piiblis: «wihhameest».

⁶ 1989. aasta Uues Testamendis: «kes...jälitavad».

⁷ Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või tõeliselt poeetiliselt: «Meie oleme Tema poeem...»

Vendi – τούς ἀδελφούς – sõna ἀδελφός – «vend» – aluseks on sõna δελφύς – «[ema-] üsa» –, niisiis on vennad need, kes on «pärit ühest üsast».

Tervitate – ἀσπάσησθε – sõnasõnalt: «tervitaksite» või «oleksite tervitanud». Sõna ἀσπάζομαι tuleneb verbist σπάω – «tõmbama» – ja ei tähista mitte üksnes sõnade või kerge peanoogutusega, vaid südamliku embuse ja suudlusega tervitamist.⁸

Paganadki – οἱ ἔθνικοὶ – sõna ἔθνικός – «paganarahvas», «võõramaalane» – tuleneb sõnast sõna ἔθνος, mille aluseks on tõenäoliselt sõna ἔθω – «tava», «komme». Mõiste ἔθνος võib tähistada nii rahvahulka kui ka rahvast, rahvust, suguharu, samuti paganaid, paganarahvaid.

Olge – ἔσεσθε – ka siin kasutatakse tuleviku kindlat kõneviisi käskiva kõneviisi tähenduses.⁹

Sisuline analüüs

Mäejutlus algab õndsakskiitmistega (Mt 5:1–12), milles Jeesus näitab, kellele järgnevad õpetussõnad on adresseeritud: tegemist on inimestega, kes annavad end täielikult üle Jumalale, loobudes igasugusest isekusest, kõigist pretensioonidest ja kõikvõimalikust ajaliku kasu taotlemisest, olles valmis Jumala tahet ilma kahtlusteta järgima ka siis, kui see peaks olema n-ö kontraintuitiivne või koguni vastukarva. Need, kes tahavad Jeesust järgida, peavad olema teadlikud oma vastutusest maa soola ja maailma valgusena (Mt 5:13–16), pidades silmas, et kõiges selleski, mis on Jeesuse õpetuses uus, ei ole midagi, mis oleks vastuolus Jumala Seadusega – vastupidi, Jumala Seadus leiab Jeesuse õpetuses oma täiuse ja eesmärgi (vrd Mt 5:17–19). Jeesuse õpetuses tuleb esile Seaduse tõeline mõte.

Järgnevalt käsitleb Jeesus olulisi seadusesätteid, toonitades, et lisaks tapmisele on Jumala tahtega vastuolus ka oma kaasinimese vihkamine ja põlgamine (Mt 5:21–22) ning kangekaelne ülekohtus püsimine (Mt 5:23–26); lisaks otsesele abielurikkumisele astub Jumala Seadusest üle ka see, kes himustab oma ligimese naist või lahutab abielu (Mt 5:27–32); lisaks Jumala nime kuritavitamisele ja vale vandumisele rikub Seadust ka see, kes peab omaenda sõnu vandega kinnitama, mööndes seeläbi, et tõe rääkimine pole mitte reegel, vaid erand (Mt 5:33–37); lisaks ülekohtu tegemisele on Seaduse mõttega vastuolus ka kättemaksmine ja jäärapäine oma õiguse taga ajamine (Mt 5:38–42). Viimaks jõuab Jeesus selle juurde, mida Ta hiljem (Mt 22:39) nimetab teiseks suurimaks käsuks: «Armasta oma ligimest!»

⁸ 1739. aasta Piiblis: «lõbbusad ollete»; 1968. aasta piiblitõlkes: «lahkesti tervitate».

⁹ 1739. aasta Piiblis: «peate...ollema».

Jeesuse sõnad siin on valmistanud paljudele peamurdmist. Ta ütleb: «Te olete kuulnud, et on öeldud: Armasta oma ligimest ja vihka oma vaenlast!» (Mt 5:43) Käsk armastada oma ligimest – eeskätt peetakse ligimeste all silmas rahvuskaaslast, aga ka maale elama asunud võõraid – seisab kolmandas Moosese raamatus: «Ära tasu kätte ja ära pea viha oma rahva laste vastu, vaid armasta oma ligimest nagu iseennast! Mina olen Issand! [...] Võõras, kes asub teie juures, olgu teie keskel nagu päriselanik; armasta teda nagu iseennast, sest te ise olete olnud võõrad Egiptusemaal! Mina olen Issand, teie Jumal!» (3Ms 19:18.34) Mida aga Vanas Testamendis pole, on otsene käsk vihata oma vaenlasti.

Vahel arvatakse, et Jeesus võib pidada silmas taolisi pühakirjasalme, nagu näiteks: «Ma vihkan kurjade kogu ega istu õelate kilda.» (Ps 26:5); «Ma vihkan neid, kes enesele peavad tühje ebajumalaid, ja loodan Issanda peale.» (Ps 31:7); «Kas ma neid, kes Sind vihkavad, Issand, ei peaks vihkama, ja kas ei peaks mulle olema tülkad need, kes tõusevad Sinu vastu? Täie vihaga ma vihkan neid, nad on saanud mu vaenlasteks.» (Ps 139:21j) See on siiski ebatõenäoline, kuna siin ei ole tegemist mitte Tooraga, vaid psalmitsitaatidega, ning samuti ei kujuta need salmid endast selgesõnalist käsku oma vaenlast vihata, vaid väljendavad pigem vagade n-ö püha viha jumalatute suhtes.

Kuna Jeesus oli selgelt öelnud, et Ta ei ole tulnud Seadust mitte tühistama, vaid täitma, siis pole õigupoolest põhjust imestada, et Ta ei tsiteeri siin Seadust, vaid viitab pigem Seaduse vääritlemisel. Tõenäoliselt osutab Jeesus rahvapärasele seadusetõlgendusele, mis teeb ligimese (rahvuskaaslase, sõbra) armastamise käsust «enesestmõistetava» ja «loogilise» järelduse, et sellest tulenevalt peabki vihkama vaenlasti ja võõraid. Jeesus näitab, et taoline tõlgendus on vale ning et Seaduse tegelikuks mõtteks pole mitte inimeste liigitamine ega objektistamine, vaid see, milline on Seadust järgiva inimese enda seesmine hoiak, koguni tema olemus. See, kes armastab tõeliselt, kes elab armastuses ja kelle sees elab armastus, ei saa teisiti – juhul, kui ta on täiuslik, nagu tema taevane Isa on täiuslik (Mt 5:48) – kui armastada kõiki, mitte ainult oma lähedasi või neid, kes teda armastavad (rääkimata sellest, et ta võiks kedagi vihata).

Siinkohal on oluline mõista, mida kujutavad endast Pühakirja mõttes armastamine ja vihkamine. Kumbki neist ei kuulu mitte tunnete, vaid tahte valdkonda. Armastus on parima (või vähemalt hea) soovimine ja võimalust mööda tegemine sellele, keda armastatakse, ning vihkamine on selle vastand: halva soovimine ja võimalust mööda tegemine sellele, keda vihatakse. Nii peaks olema enesestmõistetavalt selge, et keegi, kes on põhimõtteliselt, olemuslikult hea, ei saa tahta ega teha muud kui head – ning see, kes tahab ja teeb kurja, ei saa olla põhimõtteliselt, olemuslikult hea. Tegemist on täpselt samasuguse vastandusega nagu võrdpildis heast ja halvast puust: «Nõnda siis kannab iga hea puu head vilja, aga halb puu halba vilja. Hea puu ei või kanda halba vilja ega halb puu kanda head vilja.» (Mt 7:17j)

Ligimestest ja vaenlastest kõneldes ei pea Jeesus kindlasti silmas mitte ainult nimetatuid, vaid neidki, kes jäävad nende vahele: see, kes tahab olla oma taevase Isa laps, peab armastama kõiki inimesi. Võime öelda veelgi eksklusiivsemalt: see, kes on taevase Isa laps, armastab kõiki inimesi – ja see, kes ei armasta kõiki inimesi, ei ole taevase Isa laps, kuna laps peab olema oma isa nägu ja taevane Isa armastab kõiki.

Õigupoolest kasutab Jeesus siin sõna «pojad» – küllap tegemist on vihjega Talle endale kui ainusündinud Pojale, kes on meid armastanud ja ennast meie eest andnud, kui olime alles jumalakartmatud patused ja Jumala vaenlased (vrd Rm 5:6–10). Seejuures on märkimisväärne, et Jeesus ei räägi mitte «meie Isast», vaid «teie Isast», s.t Ta teeb enda ja oma jüngrite Jumala lasteks või poegadeks olemise vahele selge vahe: Tema *on* seda täiuslikult ja igavesti, need aga, kes Teda kuulevad ja Talle järgnevad, *saavad* selleks.

Jumal on muutumatu ja täiuslik. Seda silmas pidades ning teades, et Jumal on armastus (1Jh 4:8.16), ei ole võimalik teisiti, kui et Ta armastab kõiki, nii häid kui kurje, nii õiged kui ülekohtuseid. Inimene ei saa Jumalat oma tegude ega suhtumisega muuta – ja see tähendab, et inimene ei saa muuta Jumala suhtumist temasse: Jumal armastab teda ikka kui hea ja armuline Isa. See ei tähenda, et Jumal kiidaks kõik inimese teod heaks või et vahet pole, mida inimene mõtleb ja teeb – vastupidi, sellel on määrav tähtsus, kuna sellest, milline on inimese vahekord Jumalaga, sõltub tema igavene saatus. Kui inimene pöörab Jumalale selja ja ütleb Tema armastusest lahti, siis ta kaotab Jumala ja Tema armastuse – kuigi Jumal jääb oma armastuses muutumatuks.¹⁰

Jeesus kasutab selle tõe näitlikustamiseks võrdpilti päikesest ja vihmast: Jumal laseb «oma päikest tõusta kurjade ja heade üle ning vihma sadada õigete ja ülekohtuste peale» (Mt 5:45). Samamoodi peavad ka Tema lapsed armastama mitte ainult neid, kes neid armastavad, vaid kõiki, kuna teiste suhtumine neisse ei tohi mõjutada ega muuta nende suhtumist teistesse – kui nad tahavad olla oma taevase Isa lapsed ja, nagu Tema, täiuslikud.

Muidugi ei ole Jumala laste täiuslikkus sama, mis Jumala enda täiuslikkus. Jumal on täiuslik selle sõna tõelises mõttes: Temas on kõik olemise rikkus ja täius. Jumal mitte ainult ei ole hea, vaid Ta on headus ise; Jumal mitte ainult ei armasta, vaid Ta on armastus ise – nii on ka kõigi teiste Jumala omadustega. Meie, inimesed, oleme üht või teist üksnes niivõrd, kuivõrd meil on osa Jumala täiusest – ning mida enam seejuures kahaneb meie oma mina ja kasvab meis Jumala kohalolu, seda enam võib kõnelda ka meie täiusest.¹¹

¹⁰ Kirjas heebrealastele öeldakse, et «Jumal on neelav tuli.» (Hb 12:29). See on seesama Jumala armastuse tuli, mis saab neile, kes Teda armastavad, igaveseks õndsuseks ja rõõmuks, ent neile, kes Teda vihkavad, igaveseks needuseks ja piinaks.

¹¹ «Sest ma olen Seaduse läbi Seadusele surnud, et elada Jumalale. Ma olen ühes Kristusega risti löödud; nüüd ei ela enam mina, vaid Kristus elab minus. Ja mida ma nüüd elan ihus, seda ma elan usus Jumala Pojasse, kes mind on armastanud ja on iseenese loovutanud minu eest.» (Gl 2:19j)

Et tegemist pole vaid teoreetilise tõekspidamisega, n-ö vaimus ja «põhimõtteliselt kõigi inimeste»¹² armastamisega, vaid millegi väga konkreetse ja praktilisega, seda näitavad sõnad: «Ja kui te üksnes vendi tervitate, mida erilist te siis teete? Eks paganadki tee sedasama?» (Mt 5:47) Tervitamise all ei peeta siin silmas mitte vaid sõnu ega kerget peanoogutust, vaid sõnasõnalises tõlkes kellegi «oma rinnale tõmbamist», s.t südamliku embuse ja suudlusega tervitamist. On täiesti selge, et Jeesuse kuulajatele pidid need sõnad mõjuma äärmiselt väljakutsuvalt.¹³

Kahtlemata on enamus inimesi Jeesuse nõutud täiuslikkusest üsna kaugel. See ei tähenda aga, nagu oleks tegemist millegi võimatu nõudmisega, eriti siis, kui armastust ei samastata magusate tunnetega, vaid mõistetakse eeskätt hea tahtmise ja tegemisena. Täiuslikkus ei tähenda mitte ainult täielikkust, vaid selle sõna kaastähenduseks on vastavus oma eesmärgile ja tõelisele olemusele: Jumal on loonud inimese oma näo järgi ja enda sarnaseks, ning kuna Jumal on armastus, peab armastus olema ka Tema näo järgi ja Tema sarnaseks loodute tõeline olemus. Esimeseks sammuks teel selle täiuse poole – s.t inimese tõelise olemuse poole – on põhimõtteline otsus, millele peavad järgnema konkreetsed teod. Ei saa salata, et see on suurel määral, eriti alguses, *agere contra* – teadlikult oma intuitsiooni ja esmase tahte vastu tegutsemine, võttes eeskujuks Teda, kes sai «kannatuste kaudu täiuslikuks» (Hb 2:10) ning «häbist hoolimata kannatas risti Temale seatud rõõmu asemel ja on nüüd istunud Jumala trooni paremale käele» (Hb 12:2).

Kuna armastus on Jumalast ning see, kes armastab, on sündinud Jumalast (vrd 1Jh 4:7), on ka täius, milleks Jeesus omasid kutsub, viimselt ikkagi osasaamine Jumala täiusest ja selles osalemine. See ei ole midagi, mille inimene võiks kirjutada oma arvele – see on Jumala armukingitus Kristuses¹⁴, «Tema täius, kes täidab kõik kõiges» (Ef 1:23).

Jutluseks

Neljateistkümnes pühapäev pärast Nelipüha kannab EELK Kirikukäsiraamatus alapealkirja «Meie ligimene». Pühapäeva teematikat selgitatakse järgmiselt: «Jeesus andis oma elu ja õpetusega tunnistust Jumala armastusest, mis ületab kõik inimlikud piirid. See eeskuju kohustab meidki nägema igas inimeses oma ligimest. Kristuselt saame ka jõu headeks tegudeks ning ligimese teenimiseks. Inimene ei ole ise alati teadlik sellest, et ta head tehes tegutseb Jumala armastuse vahendajana.»

¹² Nüüdseks juba rohkem kui kaheksa miljardi!

¹³ Pealegi ei puudutanud see nõue mitte ainult paganaid ja nendega läbikäimisel järgitavaid puhtusenõudeid, vaid ka näiteks pidalitõbiseid ja teisi raskelt haigeid inimesi. Selles seoses tasub meenutada kahte pühakut. Assisi püha Franciscus (+1226), olles kord möödunud ühest pidalitõbisest, kohkus teda vallanud vastikustundest, pöördus ringi, läks pidalitõbise juurde ning embas ja suudles teda. Sarnaselt toimis püha paavst Deusdedit I (+618), kes ravis katkuhaigeid nende haavu suudeldes.

¹⁴ «Jah, meie kõik oleme võtnud Tema täiusest, ja armu armu peale.» (Jh 1:16)

Teemavalik lähtub esimese lugemisaasta pühakirjatekstidest, eeskätt Evangeeliumist (Lk 10:25–37), milleks on tähendamissõna halastajast samaarlasest. Teise lugemisaasta tekstide puhul võiks ligimesearmastuse asemel kõnelda pigem sellest, kuidas peame suhtuma oma vaenlastesse – kuigi lõpptulemus on seesama, nagu kinnitab ka Evangeelium (Mt 5:43–48): «Te olete kuulnud, et on öeldud: Armasta oma ligimest ja vihka oma vaenlast! Aga mina ütlen teile: Armastage oma vaenlasi!»

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (1Sm 24:9–12.17–21) jutustus sellest, kuidas Taavet ei kasutanud võimalust teda vaenavat kuningas Sauli tappa, vaid halastas tema peale, kinnitades, et on oma ustavuses tema ees siiras.

Teise lugemisaasta Epistel (1Jh 3:11–18) kõneleb eeskätt vennaarmastusest vastandina vihast täidetud maailmale, kuid Epistlis kasutatud näide Kainist ja Aabelist on täiesti enesestmõistetavalt laiendatav kogu inimkonnale, nii et «maailma» ja «vendi» eristavateks kriteeriumiteks jäävadki viha ja armastus.

Kristlase – Jumala lapse – eeskujuks saab olla ainult Jumal, tema taevane Isa, kes laseb «oma päikest tõusta kurjade ja heade üle ning vihma sadada õigete ja ülekohtuste peale» (Mt 5:45). See ei tähenda, et Jumal kiidaks heaks kurjade ja ülekohtuste olemasolu või lihtsalt lepiks sellega. Jumal armastab kõiki oma looduid, ja kuna armastus tähendab parima tahtmist ja tegemist neile, keda armastatakse, siis tähendab Jumala armastus ka seda, et Ta tahab juhtida kurje ja ülekohtuseid patukahetsusele ja meelearandusele, et nad ei hukkuks, vaid võiksid pääseda ja pärida igavese elu.

Just see peab olema ka Jumala laste esmane soov kõigi inimeste suhtes: et nad võiksid tulla meelearandusele ja pääseda. Seda on võimalik soovida ainult neile, keda armastatakse – ning kellegi armastamisest on võimalik kõnelda üksnes siis, kui ollakse valmis teda tema viimset eesmärki, hingeõndsust, silmas pidades kõigiti aitama ja teenima. Siinkohal võib lihtsa ja praktilise vaimuliku harjutusena soovitada ükskõik millise inimesega kohtumisel, eriti aga ebameeldivate inimeste puhul, endale meelde tuletada: Jumal tahab, et ma veedaksin oma igaviku ka koos selle inimesega.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jeesus ütleb Mäejutluses alguses, et Ta ei ole tulnud Jumala Seadust tühistama, vaid täitma. Mäejutluses toob Jeesus esile Jumala Seaduse tõelise mõtte, näidates, et Seaduse täitmiseks ei piisa selle sõnasõnalisest järgimisest (rääkimata vähima võimaliku tegemisest), vaid inimene, kes tahab elada kooskõlas Jumala tahte ja Tema Seadusega, peab ise olemuslikult muutuma. Inimese tahe ja püüdlused peavad saama vabaks isekusest ning olema Jumala armastusest ja headusest

võrsudes ja lähtudes suunatud armastusele ja headusele kõigi inimeste suhtes. Kui Jumal on täiuslik headus ja armastus, siis ei tohi ka Tema lastes, kes on loodud Tema näo järgi ja Tema sarnaseks, saada avalikuks miski muu kui headus ja armastus.

2. Jeesus tsiteerib üht kahest suurest käsust, milles on võetud kokku kogu Seadus: «Armasta oma ligimest!» Ta lisab sellele aga vastandi, mida Seaduses tegelikult ei ole: «Ja vihka oma vaenlast!» Jeesus teadis, et Seaduses pole sellist käsku – aga Ta teadis ka, et paraku tõlgendavad inimesed Jumala Seadust, sh ligimesearmastuse käsku, just nii – kui mitte õigustusena otsesele vihkamisele, siis vähemalt vabandusena armastuse puudumisele. Jeesuse käsk – s.t Seaduse tegelik mõte – on aga, et armastada tuleb kõik. Need, kes tahavad olla tõelised Jumala lapsed – võime öelda ka: armastuse lapsed, kuna Jumal on armastus –, ei saa teisiti kui elada armastuses alati, sõltumata sellest, kellega nad parajasti kokku satuvad.
3. Jeesus nimetab seda täiuslikkuseks. Ta ütleb: «Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!» Täiuslikkus tähendab siin kooskõlas elamist inimese loodupärase olemusega. Jumal on täiuslik, kuna Temas on kõik olemise rikkus ja täius. Inimene saab olla täiuslik ainult niivõrd, kuivõrd Tema elu ja olemus on kooskõlas tema olemise algpõhjuse ja allikaga, s.t Jumalaga. Mida enam inimese oma mina kahaneb ja mida enam temas saab nähtavaks Kristus, kes on Jumala headuse ja armastuse kehastus ning kelle täiusest me kõik võtame, armu armu peale, seda täiuslikum ta on – nii et viimselt ei ole see mitte tema, vaid Jumala enda täius, Kristuse täius, kes täidab kõik kõiges. See ei tohi aga jääda millekski pelgalt teoreetiliseks, vaid me peame seda täiust – armastuse täiust – pidevalt ja konkreetselt praktiseerima: iga päev, igal pool, iga inimesega kohtudes. Nagu Jumal laseb oma päikest tõusta ja vihma sadada nii heade kui kurjade, nii õigete kui ülekohtuste peale, peame meie nägema igas inimeses, kellega me kohtume, oma ligimest, kellega koos Jumal tahab meile oma pääste ja igavese elu kinkida. Küsida tasub ka, millisena tundub minuga igavesti koos olemise perspektiiv mu ligimesele: loodetavasti taeva, mitte põrguna.